

پاسخ‌های روشن به امام اسماعیل بصری

۱

خواب و رؤیا در ترازوی نقد

نویسنده: شیخ احمد سلمان

مترجم: محمد مهدی سلمانپور

پاسخ های روشن به
احمد اسماعیل بصری

خواب و رؤیا در ترازوی نقد

نویسنده

شیخ احمد سلمان

مترجم

محمد مهدی سلمانپور

مجلس شورای اسلامی ایران

شماره انتشار: ۲۲۹

خواب و رؤیا در ترازوی نقد

نویسنده

شیخ احمد سلمان

مترجم

محمد مهدی سلمانپور

مرکز پژوهش‌های تخصصی امام مهدی علیه السلام

شماره انتشار: ۲۲۹

چاپ اول، ۱۱۴۱ قمری

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

نجف اشرف

تمامی حقوق متعلق به مرکز پژوهش‌های

تخصصی امام مهدی علیه السلام می‌باشد

به نام خداوند بخشنده مهربان

مقدمه‌ی مرکز:

سپاس از آن پروردگار جهانیان است، و درود و سلام بر سرور و پیامبر ما، محمد و خاندان پاک و طاهر ایشان.

مرکز پژوهش‌های تخصصی امام مهدی عج، به دنبال افزایش مباحث پیرامون احمد اسماعیل گاطع و ادّعاها و دروغ‌های او که بیش از پنجاه ادّعای باطل و بی‌دلیل است، پاسخ به این ادّعاها را ضروری دانسته است. لازم به تذکر است که جواب به آن سخنان، به معنای علمی و منطقی بودن آنها نیست؛ چرا که ادّعاهای آن افراد تنها تقلب، نیرنگ، دروغ، افتراء و برخورد سلیقه‌ای با روایات است و بهترین

۴..... پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

دلیل بر این امر کتابهای (احمد اسماعیل) و پیروانش است. بلکه رد و پاسخ به ادعاهای این افراد به دلیل شبهاتی است که می تواند دامن گیر برخی افراد ضعیف شده و در نتیجه پاره ای توضیحات، روشنگری ها و بیان مبانی را سبب گردد که راه و روش علمی نزد همه مردم به صورت عام و شیعیان به شکل ویژه، بر آن تکیه دارد.

علاوه بر این، افرادی که فریب (احمد اسماعیل) را خورده و از او پیروی کرده اند نیز باید با دلیل و برهان روبرو شوند تا کسی از این افراد را یارای این نباشد که بگوید: ﴿پروردگارا چرا برای ما پیامبری بیم دهنده نفرستادی و راهنمایی هدایتگر را نیاوردی تا از آیات تو پیروی کنیم پیش از آنکه ذلیل و رسوا شویم﴾ (طه: ۱۳۴)¹.

از این رو، در کنار دیگر فعالیت های مرکز

۱. اقبال اعمال ج ۱، ص ۵۰۵.

خواب و رؤیا در ترازوی نقد..... ۵

پژوهش‌های تخصصی امام مهدی علیه السلام در رد شبهات، از طریق سایت اینترنتی، فضای مجازی و نشریه (صدی المهدی) و دیگر فعالیتهای انتشار این کتابچه نیز در رد بر احمد اسماعیل، حلقه‌ای از حلقه‌های برخورد با اهل بدعت و انحراف محسوب می‌شود.

از خدای متعال توفیق ثابت قدمی بر حق را خواستاریم. ای دگرگون‌کننده قلب‌ها، دل‌های ما را بر دینت ثابت بدار.

مدیر مرکز

سید محمد قبانچی

پیشگفتار مترجم

احمد اسماعیل بصری، مشهور به احمد الحسن، از دجالان، شیادان و مدعیان دروغین این عصر است. او از عشیره البوسلیم استان بصره است و کمتر از دو دهه پیش ادعاهای ناروای خویش را در عرصه مهدوی آغاز کرده است.

ادعاهای نامبرده، از ارتباط با امام زمان علیه السلام آغاز شد و سپس مدعی مذکور خود را فرزند امام عصر، یمانی موعود، مهدی اول از مهدیان دوازده گانه‌ای که به پندار باطل او پس از امام زمان علیه السلام به حکومت می‌رسند، جانشین و فرستاده و نائب خاص امام زمان دانست. او همچنین خود را معصوم و دارای علم و سلاح اهل بیت علیهم السلام، امام سیزدهم و وصی امام زمان علیه السلام نیز قلمداد می‌کند.

۸..... پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

این میراث دار مکتب شلمغانی، در حالی چنان ادعاهایی می کند که در حدّ یک فرد عامّی هم از اسلام و قرآن اطلاع ندارد و خطاهای او حتّی در خواندن آیات ساده‌ی قرآن نیز بی شمار است.

در حدود کمتر از دو دهه که از فعالیت‌های این جریان می گذرد، کتب و مقالات بسیاری در نقد و بررسی ادعاهای باطل آن به نگارش در آمده است. مرکز پژوهش‌های تخصصی امام مهدی علیه السلام در نجف اشرف، از مراکزی است که پیشینه‌ای درخشان در پاسخ به شبهات این مدّعی مهدویت دارد.

از جمله آثاری که این مرکز در دفاع از عقائد حقّه توفیق نشر آن را یافته است، مجموعه‌ی عالمانه‌ی (الردّ الساطع علی ابن گاطع) است که ده کتاب کم حجم را شامل می شود. این کتب، برگرفته از کتاب‌های مفصلی هستند که نویسندگان محترم آنها به تفصیل در رد احمد اسماعیل نگاشته‌اند و برخی از آن آثار را نیز مرکز

خواب و رؤیا در ترازوی نقد..... ۹

پژوهش‌های تخصصی امام مهدی علیه السلام منتشر ساخته است.

کتابی که پیش روی خوانندگان گرامی است، نخستین اثر از مجموعه‌ی مورد اشاره است. نویسنده‌ی فاضل این کتاب، استاد شیخ احمد سلمان هستند و اثر پیش رو بخشی از اثر مفصل ایشان در رد شبهات احمد اسماعیل است.

استاد فاضل در این کتاب به واکاوی موضوع خواب و رؤیاها پرداخته و نادرستی ادّعای حجیت خواب را نشان داده است. ایشان در پژوهش خود، به دلایل احمد اسماعیل و پیروانش نیز در این زمینه پرداخته و به آنها پاسخ درخوری داده است.

با مطالعه‌ی کتاب پیش رو، خوانندگان گرامی به داوری منصفانه درباره‌ی شخصیت این مدّعی دروغین خواهند پرداخت. امید که این اثر در پیشگاه قطب عالم امکان مقبول و مرضیّ افتد.

* * *

استناد پیروان و مبلغان احمد اسماعیل به خواب و رؤیا، از اموری است که زن فرزند مرده را نیز به خنده و امی دارد. آنان این ادعا را از مهم‌ترین دلایل خود بر درستی اعتقاد و دعوتشان قرار داده‌اند.

بلکه شخص احمد اسماعیل نیز در موارد متعدد، در خطابه‌ها، بیانات و کتاب‌هایش، خواب و رؤیا را دلیل خود قرار داده و برای اثبات حجیت آن کوشش کرده و آن را کلمات خداوند به یاران‌ش و شهادت ملکوت به درستی دعوتش قلمداد نموده است!

احمد در خطاب خود به طلاب حوزه‌ی علمیه چنین گفته است:

(می‌گویید ما شهادت دو عادل را قبول می‌کنیم؟ این خداست که برای من شهادت می‌دهد، محمد برائیم

۱۲ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

شهادت می دهد، علی برایم شهادت می دهد، فاطمه برایم شهادت می دهد، حسن برایم شهادت می دهد، حسین برایم شهادت می دهد، علی بن الحسین، محمد، جعفر، موسی، علی، محمد، علی، حسن و محمد برایم شهادت می دهند، به وسیله ی صدها خوابی که مؤمنان دیده اند؛ آیا شهادت آنان، سخنان و نصیحتشان را نمی پذیرید؟

آیا آنان به شما خبر نداده اند که هنگامی که صاحب حق بیاید، آنان بر او اجتماع خواهند کرد؟ آیا نگفتند: هنگامی که دیدید ما بر مردی اجتماع کرده ایم با سلاح به سوی ما بیایید؟ آیا می گوید که شیطان می تواند به صورت رسول خدا محمد ظاهر شود؟

چه سخن زشت و زننده ای آوردید، ﴿نزدیک است آسمان ها به خاطر این سخن از هم متلاشی گردد و زمین شکافته شود و کوه ها به شدت فرو ریزد﴾ (مریم: ۱۹ و ۹۰).

خواب و رؤیا در ترازوی نقد ۱۳

و خداوند می فرماید: ﴿و شیاطین آن را فرود
نیاورده اند، این کار سزاوار آنان نیست و نمی توانند﴾
(شعراء: ۲۱۰ و ۲۱۱).

پس اگر شیطان نمی تواند حتی به یک حرف از
قرآن صحبت کند، چگونه می تواند به شکل پیامبر
ظاهر شود در حالی که او تمام قرآن است؟ ﴿بگو اگر
راست می گوئید چه کسی حکومت همه ی موجودات را
در دست دارد؟ و به بی پناهان پناه می دهد و نیاز به پناه
دادن ندارد؟﴾ (مؤمنون: ۸۸).

چه کسی ملکوت آسمانها و زمین در دست
اوست؟ انصاف را درباره ی خدا رعایت نکردید که
ملکوت آسمانها را به دست شیطان قرار دادید
و حرمت رسول خدا را هتک کردید، و هیچ نیرو
و قدرتی جز از ناحیه ی خدا نیست؛ مردم را کوچک
می شمارید و به آنان می گوئید آیا رسول خدا را دیده اید
تا ایشان را در رؤیا بشناسید؟ سبحان الله، آیا کسی در

۱۴ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

زمان امام صادق رسول خدا را دیده بود که امام صادق به آنان می فرمود هر کس می خواهد رسول خدا را در رؤیا ببیند فلان کار را انجام دهد؟

روایات در این خصوص بسیار هستند، به کتاب دار السلام و دیگر کتب حدیث رجوع نمایید. می گوید رؤیا تنها برای صاحبش حجت است و به این ترتیب شهادت مؤمن عادل که رسول خدا را در ملکوت آسمانها دیده و از ایشان شنیده و آن حضرت حق را به او خبر داده است مردود می شمارید؛ پس چطور می خواهید شهادت او را در این دنیای جسمانی بپذیرید؟ ﴿همانا این تقسیمی غیر عادلانه است﴾ (نجم: ۲۲).

در حدیث آمده که پس از آن که فضل بن حارث، امام حسن عسکری علیه السلام را در خواب دید و ایشان به او سخنانی گفت، امام عسکری به او فرمودند که: «سخن ما در خواب مانند سخنان در بیداری است». آیا رسول خدا ایمان خالد بن سعید اموی را به دلیل

خواب و رؤیا در ترازوی نقد ۱۵

خوابی که او دیده بود نپذیرفت؟ آیا پیامبر خدا ایمان فردی یهودی را که حضرت موسی را در خواب دیده و ایشان به او گفته بود محمد بر حق است نپذیرفت؟ آیا امام رضا علیه السلام ایمان واقفی‌هایی را که در خواب حقانیت ایشان را دیدند نپذیرفتند؟ آیا امام حسین علیه السلام ایمان وهب نصرانی را به دلیل رؤیایی که او دیده بود قبول نکرد؟ آیا نرجس مادر امام مهدی علیه السلام به دلیل رؤیایی که دیده بود نزد امام حسن عسکری نیامد؟ آیا... آیا... همانا ما از خداییم و به سوی او باز می‌گردیم!

چقدر دنیا در ترازوی اعمال شما سنگین و چقدر ملکوت آسمان‌ها نزد هوس‌ها و نظراتتان سبک و بی‌مقدار است! در حال امت‌هایی که با پیامبرانشان پیش از شما بودند تدبّر نمایید^۱.

۱. بیانیه‌ی صوتی که در سایت رسمی احمد اسماعیل موجود است.

۱۶ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

این کلامی است که در اثبات حجیت خواب و رؤیا به احمد اسماعیل منسوب است. ما درباره ی این سخنان، تأملاتی داریم که نادانی این شخص را ثابت خواهد کرد.

اقسام رؤیا:

یکم: رؤیا گاهی راست و گاهی دروغ است و این گونه نیست که تمام رؤیاها یکسان باشند و این مطلبی است که روایات آن را بیان نموده اند. از جمله:

۱ - در صحیحی سعید بن ابی خلف از امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام چنین آمده است: «رؤیا بر سه قسم است: بشارتی از جانب خدا برای مؤمن، بیمی از جانب شیطان، و خواب های پریشان و آشفته»^۱.

۲ - شیخ کلینی از ابو بصیر چنین روایت کرده است: به امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام عرض کردم: قربانت گردم

۱. کافی ج ۸، ص ۹۰، ح ۶۱.

خواب و رؤیا در ترازوی نقد ۱۷

خواب راست و دروغ از یک جامی آید؟ فرمودند: «آری، اما خواب‌های دروغ و پریشان آن است که مرد در آغاز شب می‌بیند، در آن وقت که تحت تسلط شهوات و سرکشان بدکار [از شیاطین] است، و آن خواب‌ها چیزی نیست جز آنچه در خیال انسان مجسم شود و آنها دروغ و بر خلاف در می‌آید، و اما خواب راست آن است که انسان پس از گذشتن دو سوم شب، هنگام آمدن فرشته‌ها ببیند و آن پیش از سحر است و این رؤیای صادقه است که ان شاء الله تخلّف ندارد مگر آن که انسان جنب باشد یا بدون طهارت خوابیده باشد و خدا را آن طور که باید یاد نکرده باشد که در آن صورت، آن خواب تخلّف دارد [و نادرست خواهد بود] و دیر تعبیر شود».

۳ - آنچه ابن شهر آشوب از امیر مؤمنان عَلَيْهِ السَّلَام

روایت کرده که در پاسخ به پرسش دو فرد مسیحی چنین فرمودند:

۱۸ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

«خداوند روح را آفرید و برای آن سلطانی قرار داد و سلطان آن، همان نفس است. هنگامی که بنده به خواب می رود، روح خارج شده و سلطانش باقی می ماند؛ پس گروهی از فرشتگان و گروهی از جنیان بر آن روح گذر می کنند؛ آنچه از رؤیای صادق دیده می شود از آن فرشتگان است و آنچه از رؤیای دروغ دیده می شود از جنیان است». پس آن دو مسیحی به دست حضرت اسلام آوردند و در جنگ صفین به شهادت رسیدند.^۱

۴ - یکی از بهترین مواردی که در این خصوص وجود دارد، روایتی است که شیخ صدوق به سند خود از ابو بصیر، از امام باقر ع روایت کرده و گفته که شنیدم آن حضرت می فرمود: «ابلیس، شیطانی به نام هزاع دارد که هر شب بین مشرق و مغرب را پُر می کند و در خواب به سراغ مردم می آید»^۲.

۱. مناقب آل ابی طالب ج ۲، ص ۱۷۹.

۲. امالی صدوق ص ۲۱۰، ح (۱۸/۲۳۴).

۵ - آنچه شیخ صدوق در کتاب امالی خود، از محمد بن قاسم نوفلی روایت کرده که او گفت به امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام عرض کردم: مؤمن خواب می‌بیند و همان طور که دیده اتفاق می‌افتد. گاهی هم خواب می‌بیند و اتفاقی نمی‌افتد؟ حضرت فرمودند: «هنگامی که مؤمن می‌خوابد، حرکتی پیوسته که به آسمان بالا می‌رود از روح او خارج می‌شود؛ هر آنچه روح مؤمن در ملکوت آسمان در جایگاه تقدیر و تدبیر ببیند درست است و هر آنچه در زمین ببیند از خواب‌های آشفته است»^۱.

۶ - شیخ صدوق به سند خود از معاویه بن عمّار از امام باقر عَلَيْهِ السَّلَام چنین روایت کرده است:
«هنگامی که بندگان بخوابند، روحشان به سوی آسمان بیرون می‌رود؛ آنچه روح در آسمان می‌بیند حق است و آنچه در هوا می‌بیند از خواب‌های آشفته است»^۲.

۱. امالی صدوق ص ۲۰۹، ح (۱۵/۲۳۱).

۲. امالی صدوق ص ۲۰۹، ح (۱۶/۲۳۲).

۲۰ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

۷ - شیخ صدوق به سند خود از امیر مؤمنان عَلَيْهِ السَّلَام

چنین روایت کرده است:

«از رسول خدا درباره‌ی مردی که می‌خواهد و خواب می‌بیند و خواب‌هایش که گاه درست و گاه نادرست است سؤال نمودم. حضرت فرمودند: ای علی، هیچ بنده‌ای نیست جز آنکه و قتی بخوابد روح او به سوی پروردگار جهانیان بالا برده می‌شود؛ پس آنچه را که نزد خدا ببیند حق است؛ سپس خدای با عزت توانا دستور می‌دهد که روح او را به جسدش برگردانند. پس روح بین آسمان و زمین قرار می‌گیرد و آن چه آنجا ببیند از خواب‌های آشفته خواهد بود»^۱.

روایات در این باره بسیارند و دلالت می‌کنند که اینگونه نیست که تمام خواب‌ها راست باشند، بلکه برخی از آنها شیطانی هستند.

اگر احمد اسماعیل از این روایات آگاهی داشت،

۱. امالی صدوق ص ۲۰۹، ح (۱۷/۲۳۳).

خواب و رؤیا در ترازوی نقد ۲۱

بر درستی تمام خواب‌ها، بدون فرق نهادن به خواب راست و دروغ، تأکید نمی‌کرد.

شگفت‌آور است که احمد اسماعیل گفته: (شما درباره‌ی خدا انصاف را رعایت نکردید که ملکوت را به دست شیطان قرار دادید). زیرا روایات چنان که گذشت تأکید می‌کنند که شیطان در خواب‌های مردم دخالت کرده و وسوسه‌هایی که می‌خواهد را به ایشان نشان می‌دهد، اما چنین امری مستلزم قرار دادن ملکوت به دست شیطان نخواهد بود.

ضمن آنکه در سخنان احمد اسماعیل مغالطه‌ی فاحشی نیز وجود دارد. او خواب و رؤیا را ملکوت نامیده و این اشتباهی بزرگ و جهل مرگب است. زیرا نشان می‌دهد که احمد اسماعیل توان فهم تفاوت بین عالم ملک و ملکوت را ندارد و نمی‌داند که از عالم ملکوت تنها افرادی از خواص که به مرتبه‌ی خاصی از قرب الهی رسیده‌اند اطلاع دارند. از همین رو قرآن نیز ملکوت را همراه با یقین ذکر کرده و فرموده

۲۲ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

است: ﴿و این چنین به ابراهیم ملکوت آسمان ها و زمین را نشان دادیم تا از اهل یقین باشد﴾ (انعام: ۷۵).

پس کسی که از ملکوت خدا اطلاع داشته باشد، به مرتبه ی یقینی رسیده که پیامبر خدا حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام پس از تلاش ها و امتحاناتی طولانی به آن رسیده بود.

دوم: ملاحظه شد که احمد اسماعیل گفته است:

(می گوید رؤیا تنها برای صاحبش حجت است و به این ترتیب شهادت مؤمن عادل که رسول خدا را در ملکوت آسمان ها دیده و از ایشان شنیده و آن حضرت حق را به او خبر داده است مردود می شمارید؛ پس چطور می خواهید شهادت او را در این دنیای جسمانی بپذیرید؟).

نادرستی این سخن آشکار است. چرا که ما هرگز نمی گوئیم رؤیا تنها بر صاحبش حجت است. بلکه می گوئیم رؤیا، چه بر صاحبش و چه بر دیگران،

خواب و رؤیا در ترازوی نقد ۲۳

مطلقاً حجّت نیست. احمد اسماعیل در اینجا پذیرش ادّعای پیروانش را در خصوص دیدن معصومین در خواب، با پذیرش شهادت مؤمن عادل در امور حسّی قیاس نموده است. حال آنکه سخن در اینجا است که شهادت مؤمن در رؤیا اعتباری ندارد و حجّت نیست، نه آنکه ما او را در رؤیایش دروغگو بدانیم.

از طرفی، پذیرش این ادّعاها نیز اساساً امکان پذیر نیست. چرا که از پیروان احمد اسماعیل صادر شده و ما از وثاقت و راست گفتاری آنان اطلاعی نداشته و ندیده ایم که شخصی فاضل، معتبر یا عالمی نامدار به این امور شهادت دهد.

حتّی اگر ما به این مدّعیان حسن ظن هم داشته باشیم، این احتمال وجود خواهد داشت که آنان در خواب و رؤیاهای اشتباه نموده اند. مثلاً از کجا باید بدانیم که سخنان آنان صرفاً وهم و خیال یا خواب‌هایی آشفته و پریشان نیست؟ از کجا بدانیم کسانی که آنها در خواب دیده اند واقعاً همان معصومین

۲۴ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

بوده اند؟ خصوصاً که این مدّعیان، معصومین را ندیده اند تا چهره‌ی آنان را بشناسند.

حتّی اگر فرضاً شهادت این افراد را هم درست قلمداد کنیم و تصوّر نماییم کسانی که این افراد در رؤیا مشاهده کرده اند همان معصومین هستند، باید دانست که آن خواب و رؤیاهای چه بوده و آیا بر امامت احمد اسماعیل و لزوم پیروی و تصدیق ادّعای او دلالتی داشته یا خیر؟

همچنین، حتی اگر بپذیریم که رؤیاهای مورد نظر دلالت بر امامت احمد اسماعیل داشته اند نیز باید گفت که اساساً امامت با خواب و رؤیا قابل اثبات نیست؛ به این امر ان شاء الله در ادامه پرداخته خواهد شد.

سوّم: آیا مشاهده‌ی پیامبر ﷺ و معصومین علیهم السلام در خواب همواره از مصادیق رویای صادقانه است یا این امر تفصیلی هم دارد؟

احمد اسماعیل، چنان که از فایل صوتی

خواب و رؤیا در ترازوی نقد ۲۵

و کتاب‌های منسوب به او پیداست، معتقد است که مشاهده‌ی پیامبر ﷺ و معصومین علیهم‌السلام در خواب لزوماً باید رؤیای صادقه باشد. او در این زمینه استدلال‌هایی آورده که آنها را بررسی خواهیم کرد:

۱ - حدیث سلیم بن قیس که در آن به محمد بن ابی بکر گفته است: به نظر تو چه کسی به امیر المؤمنین علیه‌السلام از قول این پنج نفر آنچه گفته‌اند را نقل کرده است؟ گفت: پیامبر ﷺ و او آن حضرت را هر شب در خواب می‌بیند، و صحبت او با آن حضرت در خواب مثل صحبت با او در حال حیات و بیداری آن حضرت است، چرا که پیامبر ﷺ فرموده است: «هر کس مرا در خواب ببیند مرا دیده است، چرا که شیطان نه در خواب و نه در بیداری به صورت من و هیچ کدام از جانشینانم تا روز قیامت در نمی‌آید»^۱.

۱. کتاب سلیم بن قیس ص ۳۵۰.

۲۶ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

۲ - روایت شیخ صدوق که به سند خود از امام رضا عَلَيْهِ السَّلَام نقل کرده که آن حضرت فرمودند:

«پدرم از جدّم از پدرش روایت کرد که رسول خدا فرمود: هر کس در خواب مرا ببیند همانا مرا دیده است؛ چرا که شیطان نمی تواند به چهره ی من یا یکی از اوصیای من یا کسی از شیعیان آنان ظاهر شود، و همانا رؤیای صادقه جزئی از هفتاد جزء نبوّت است»^۱.

اما استدلال احمد اسماعیل و پیروانش به این اخبار سودی برای ایشان نخواهد داشت؛ زیرا این روایات هرگز به صورت مطلق نگفته اند که هر کس در رؤیای خود فردی را دیده و معتقد باشد که او پیامبر است، حقیقتاً آن حضرت را مشاهده کرده و واقعاً معصوم را دیده است! بلکه در این روایات قید مهمی آمده و گفته شده است: «همانا شیطان نمی تواند به چهره ی من یا یکی از اوصیای من ظاهر شود».

۱. امالی صدوق ص ۱۲۱، ح (۱۰/۱۱۱).

بنابراین در روایت بیان شده که در آمدن شیطان به چهره و صورت معصومین ممنوع است، امّا گفته نشده که ادّعا کردن آن نیز ممنوع می‌باشد. مثلاً اگر شیطان در چهره‌ی زید به خواب فردی آمد و گفت من عمرو هستم، آیا باید پذیرفت که آن فرد واقعاً عمرو را در خواب دیده است؟

پاسخ مسلماً منفی است. زیرا کسی که دیده شده، تنها ادّعا کرده که عمرو است و در حقیقت عمرو نبوده است. همین مسئله درباره‌ی پیامبر خدا و معصومین علیهم‌السلام نیز جاری است. پس اگر شخصی از کسانی هم در عهد امام رضا علیه‌السلام می‌زیسته است، فردی را در خواب می‌دید و آن فرد ادّعا می‌کرد که او امام رضا است، شخص صاحب رؤیا حتماً او را تکذیب می‌نمود و هرگز سخنش را نمی‌پذیرفت، چرا که او می‌دانست که امام رضا علیه‌السلام آن چهره را ندارد و به شکلی دیگر است.

۲۸ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

این همان پاسخ شیخ مفید رحمته الله به این دست روایات است. شیخ در این رابطه فرموده است:

اگر فردی از بشر مانند فرعون و امثال او، می تواند در بیداری ادّعی خدایی نماید، با وجود این که حیل‌های بشر اندک در بیداری اندک است و امکان اشتباه نیز ناچیز، پس چه مانعی وجود دارد که ابلیس برای شخصی در خواب وسوسه کرده و ادّعا کند که او پیامبر است، با وجود این که ابلیس توانایی بیشتری نسبت به بشر دارد و اشتباهاتی که انسان در خواب دچار آن می شود نیز از بیداری بیشتر است^۱؟

بنابراین، این که شیطان در خواب شخصی بیاید و ادّعا کند که یکی از معصومین است غیر ممکن نیست؛ در نتیجه اگر کسی فردی را در خواب ببیند که مدّعی باشد او پیامبر یا یکی از امامان است، لازم است که از

۱. بحار الانوار ج ۵۸، ص ۲۱۲.

خواب و رؤیا در ترازوی نقد ۲۹

این مسئله اطمینان حاصل کند. امّا دلیل قطعی که موجب اطمینان باشد در این خصوص وجود ندارد. بلکه اساساً در برخی از روایات شریفه آمده که این مطلب در زمان حیات خود ائمه علیهم السلام نیز اتفاق افتاده است؛ از جمله:

کشی به سند خود از زراره روایت کرده که گفت امام صادق علیه السلام فرمودند: «به من از حمزه خبر بده؛ آیا ادّعا می‌کند که پدرم نزد او آمده است؟» گفتم آری؛ حضرت فرمودند: «به خدا سوگند دروغ گفته است، تنها مُتکوّن نزد او می‌آید، همانا ابلیس شیطانی به نام متکوّن را مسلّط نموده که به هر صورت بخواهد به سراغ مردم بیاید. گاهی به صورت کوچک و اگر بخواهد به صورت بزرگ؛ امّا هرگز به خدا سوگند نمی‌تواند به چهره‌ی پدرم ظاهر شود»^۱.

۱. اختیار معرفة الرجال ج ۲، ص ۵۸۹، ح ۵۳۷.

۳۰ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

همچنین کَشی به سند خود از برید بن معاویة عجللی روایت کرده که گفت: حمزه بن عماره زبیدی که خدا او را لعنت نماید، به یارانش می گفت: همانا امام باقر هر شب نزد من می آید؛ هنوز هم اشخاصی وجود دارند که گمان می کنند امام خود را به حمزه نشان داده است، که پس از مدتی چنین شد که من امام باقر عَلَيْهِ السَّلَام را دیدم و آن چه حمزه گفته بود را برای آن حضرت نقل کردم. امام فرمودند: «خدا او را لعنت کند، دروغ گفته است، شیطان نمی تواند در چهره ی پیامبری یا وصی پیامبری ظاهر شود»^۱.

همچنین کَشی از علی بن عقبه، و او از پدرش روایت کرده که گفت: بر امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام و ارد شده، سلام کردم و نشستم. حضرت به من فرمودند: «اینجا که تو نشستی ابو الخطاب حضور داشت و هفتاد نفر از یارانش با او بودند. رنج و زحمت او بر عهده آنان بود

۱. اختیار معرفة الرجال ج ۲، ص ۵۹۳، ح ۵۴۸.

و خود تنها اندک سختی را متحمل می‌شد. من به آنان رحم کردم و گفتم آیا می‌خواهید فضیلت‌های شخص مسلمان را برایتان بگویم؟ همه گفتند: آری فدایتان شویم. گفتم: از فضیلت‌های انسان مسلمان این است که گفته شود قاری قرآن است، از تقوا بهره‌مند است، در عبادت پروردگارش کوشاست؛ اینها فضیلت‌های مسلمان است. شما را با ریاست چه کار؟ همانا مسلمانان یک امت واحد هستند [و رییس واحدی لازم دارند] از اشخاص برحذر باشید، همانا اشخاص [و شخصیت زدگی] موجب هلاکت هستند؛ من از پدرم شنیدم که می‌فرمود: شیطانی که مذهب نام دارد، در هر چهره‌ای ظاهر شده و می‌آید، جز آن که نمی‌تواند در چهره‌ی پیامبری و یا وصی پیامبری بیاید؛ می‌دانم که آن شیطان است که برای یار شما (ابو الخطاب) ظاهر شده، پس از او برحذر باشید. سپس به من خبر رسید که همه‌ی آنان به همراه ابو

۳۲ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

الخطاب کشته شدند. خدا آنان را از رحمتش دور و نابود کرد؛ همانا هلاک شدگان با چنین سرنوشتی نزد خدا خواهند رفت»^۱.

تمام این روایات شریفه نشان می دهد که همان گونه که شیخ مفید فرمود، گاه شیطان حتی در بیداری نیز ادّعی خدایی می کند، چه برسد به خواب! در صحیحی‌های یونس آمده که شنیدم مردی از اهل غلو برای امام رضا عَلَيْهِ السَّلَام نقل کرد که یونس بن ظبیان گفته است:

در یکی از شبها من در طواف بودم. ناگهان ندایی از بالای سرم شنیده شد که می گفت: ای یونس! همانا من خدا هستم، خدایی جز من نیست، پس مرا پرستش کن و نماز را برای یاد من به پا دار. من سرم را بلند کردم، در همان حال جبرئیل را دیدم.

۱. اختیار معرفة الرجال ج ۲، ص ۵۸۱، ح ۵۱۶.

ناگهان امام رضا علیه السلام خشمگین شد، به طوری که ناراحتی خود را بروز داده و به آن مرد گفت: «از نزد من برو، خداوند تو را و کسی که این حکایت را برای تو نقل کرده، لعنت کند. خداوند یونس بن ظبیان را هم لعنت کند، هزار لعنت که بعد از هر کدام هزار لعنت دیگر باشد، لعنتی که هر کدام تو را تا قعر جهنم می‌رساند. شهادت می‌دهم که تنها شیطان به او ندا داده است. اما یونس بن ظبیان نیز با ابو الخطاب در بدترین عذاب‌ها با یکدیگر هستند، به همراه دوستانشان، با همان شیطان، با فرعون و آل فرعون، این را من از پدرم درباره‌ی او شنیدم»^۱.

بسیاری از افراد نیز بوده‌اند که ادعا کردند خداوند را در خواب دیده‌اند.
شیخ صدوق به سند خود از ابراهیم کرخی

۱. اختیار معرفة الرجال ج ۲، ص ۶۵۸، ح ۶۷۳.

۳۴ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

روایت کرده که گفت: به امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام عرض کردم، مردی پروردگارش را در خواب دیده است. این چطور می شود؟ حضرت فرمودند: «او مردی بی دین است؛ همانا خداوند بزرگ و بلند مرتبه نه در بیداری، نه در خواب، نه در دنیا و نه در آخرت قابل دیدن نیست»^۱.

امکان دیدن خداوند در خواب از اعتقادات مخالفان شیعیان است و داستان هایی که درباره ی دیدن خدا در خواب نقل کرده اند از شمارش بیرون است. ما یقین داریم که آن خواب ها، از رؤیاهای پیروان احمد اسماعیل که ادعا کرده اند معصومین را در خواب دیده و آنان درستی دعوت احمد را تأیید کرده اند بیشتر است. همچنین، تردیدی نداریم که شیطان برای آن افراد ظاهر شده و ادعای خدایی کرده و آنان نیز پذیرفته اند.

۱. امالی صدوق ص ۷۰۸، ح (۶/۹۷۴).

از همین روست که ابن تیمیه گفته است:
همواره اشخاص نیک و دیگران، پروردگارشان را در خواب دیده با او صحبت می‌نمایند. گمان ندارم که هیچ عاقلی منکر این امر شود. چرا که امکان رد این مسئله وجود ندارد و رؤیا نیز بدون اختیار انسان اتفاق می‌افتد. این مسئله‌ای معروف است و عالمان مذهب ما و دیگران در اصول دین آن را یادآور شده و البته از گروهی از معتزله نیز انکار دیدن خدا در خواب را نقل کرده‌اند. این در حالی است که نقل آن خواب‌ها توسط کسانی که پروردگار را در خواب دیده‌اند، متواتر است. اما معتزله نیز می‌گویند که جایز نیست شخص معتقد شود که خدا را در خوابش دیده است و به این ترتیب چنان خواب‌هایی را در زمره خواب‌های آشفته به شمار می‌آورند و از شدت نفی، این را منکر می‌شوند که دیدن خداوند در خواب مانند دیدن دیگر امور است. این ادعا [نفی دیدار خدا] از سخنان فرقه جهمیه

۳۶ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

است و مخالف اجماع پیشینیان امت و پیشوایان آن و بلکه اجماع تمام عقلاء بنی آدم است. دیدن خداوند در خواب هیچ عیب و ایرادی را متوجه خدا نمی کند و به حسب حال بیننده، درستی و نادرستی اعتقادش و استقامت حال یا انحراف او خواهد بود^۱.

احمد اسماعیل نیز در سخن خود تلاش کرده تا به اشکال درباره ی این خواب ها پاسخ دهد. لذا گفته است: (مردم را کوچک می شمارید و به آنان می گوئید آیا رسول خدا را دیده اید تا ایشان را در رؤیا بشناسید؟ سبحان الله، آیا کسی در زمان امام صادق رسول خدا را دیده بود که امام صادق به آنان می فرمود: هر کس می خواهد رسول خدا را در رؤیا ببیند فلان کار را انجام دهد؟).

در پاسخ باید گفت:

امام صادق علیه السلام مردم را به عملی راهنمایی کردند تا

۱. بیان تلبیس الجهمیة ج ۱، ص ۷۳.

خواب و رؤیا در ترازوی نقد ۳۷

رسول خدا را در خواب ببینند، اما نگفته‌اند که هر رؤیای دیگری پس از آن خواب نیز صحیح خواهد بود؛ بلکه ممکن است درست یا نادرست باشد. چه بسیار افرادی نیز که آن اعمال را انجام داده و خوابی ندیده‌اند و امام صادق علیه السلام نیز ضمانت نکرده‌اند که هر کس چنان اعمالی را انجام دهد حتماً رسول خدا را در خواب خواهد دید.

علاوه بر این، اختلاف ما با احمد اسماعیل و پیروانش در دیدن یا ندیدن معصومین در خواب نیست، بلکه در ترتیب اثر دادن به چنان رؤیاهایی است. به این صورت که آنان آن چه دیده را تصدیق کرده و آن را حجتی بین خود و پروردگارشان قرار می‌دهند، گویا که حقیقت سخن معصوم علیه السلام است.

سخن درست این است که رؤیاهای نه در احکام شرعی و نه در موضوعات خارجی، چه رسد به اعتقادات مهم، حجّیتی ندارند، در این زمینه می‌توان دلایل مختلفی نیز ارائه نمود:

۱ - ما حتی یک دلیل از کتاب خدا یا سنت نیافتیم که دلالت بر حجّیت خواب و رؤیا در احکام شرعی، موضوعات خارجی یا عقائد دینی داشته باشد.

از همین رو هیچ یک از عالمان تا کنون در حکمی فقهی یا عقیده‌ای مشخص، چنین نگفته که او امام را در خواب دیده و حضرت حکم این یا آن مسئله را در خواب به او خبر داده است. یا هیچ قاضی را ندیده‌ایم که با توجه به خوابی که از امامی دیده باشد، به قضیه‌ای حکم کند، یا توسط امام در خواب به او گفته شود فلان شخص سارق یا زناکار است و او به دلیل خواب و رؤیا اقامه‌ی حدود نماید. هیچ یک از عالمان گذشته و حال در این مسئله اختلافی نداشته‌اند.

۲ - پیشتر بیان کردیم که برخی از خواب‌ها درست و برخی دروغ است. بنابراین با وجود علم اجمالی به وجود رؤیاهایی دروغ که مصدر و منبع آن شیطان رجیم است، چطور می‌توان به درستی خواب‌ها

۳۹ خواب و رؤیا در ترازوی نقد

یقین پیدا کرد؟ بلکه مادامی که شک و تردید در حجّیت آنها وجود داشته باشد، از حجّیت ساقط خواهند بود؛ چرا که در علم اصول بیان شده که شک در حجّیت به منزله‌ی عدم حجّیت است.

۳ - دلایلی که نشان می‌دهد احکام الهی با خواب ثابت نمی‌شوند.

کلینی با سند صحیح چنین روایت کرده است:
ابن اذینه گفت که امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام فرمودند:
«این ناصبی‌ها چه روایت می‌کنند؟» گفتم: فدایتان شوم، در چه موردی؟ حضرت فرمودند: «در اذان و رکوع و سجده‌هایشان». گفتم: آنان می‌گویند اُبی بن کعب آن را در خواب دیده است. حضرت فرمودند: «دروغ می‌گویند، همانا دین خدا برتر از آن است که در خواب دیده شود»^۱.

۱. کافی ج ۳، ص ۴۸۲، باب نوادر، ح ۱.

۴۰ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

این کلام شریف، دلیل است که هیچ یک از امور دینی، چه اعتقادات و چه احکام شرعی، با خواب ثابت نخواهد شد، چه برسد به آنکه امر مورد نظر اثبات نبوت پیامبری یا امامت امامی باشد. هر کس چنان ادّعایی کند، این سخن امام عَلَيْهِ السَّلَام شامل اوست که فرمودند: «دروغ می گویند، همانا دین خدا برتر از آن است که در خواب دیده شود».

شیخ مفید در این زمینه به تفصیل و دقت بحث کرده و گفته است:

(این که انسان، پیامبر یا یکی از امامان را در خواب ببیند، نزد من سه نوع و قسمت دارد: یک قسم از آن قطعاً صحیح است. یک قسم دیگر قطعاً نادرست است و نوع دیگر از آن ممکن است درست یا نادرست باشد که به هیچ عنوان درباره‌ی آن یقینی وجود نخواهد داشت. اما آن چه قطعاً درست است این است که شخصی، پیامبر یا یکی از امامان را در خواب ببیند

خواب و رؤیا در ترازوی نقد ۴۱

و آن حضرت مشغول اطاعت امر پروردگار باشند یا به انجام آن دستور بدهند، یا از گناهی نهی نمایند یا زشتی آن را بیان کنند، یا سخن حقی را بگویند یا به آن دعوت نمایند یا از عمل نادرستی دیگران را بازدارند یا آن را نکوهش کنند.

اما آن چه یقیناً نادرست است هر چیزی است که ضدّ موارد پیشین باشد؛ چرا که می‌دانیم پیامبر و امام صاحب حق است و صاحب حق یقیناً از امور نادرست به دور خواهد بود.

اما آن چه ممکن است درست یا نادرست باشد، خوابی است که انسان در آن پیامبر یا امام را ببیند اما آن حضرت به چیزی دستور نداده یا از چیزی نهی ننمایند و حالتی مربوط به امور دینی را نداشته باشند؛ مانند آنکه فرد آن حضرات را سواره، در حال راه رفتن، نشسته یا مانند آن مشاهده کند)^۱.

۱. بنگرید به بحار الانوار ج ۵۸، ص ۲۱۱.

۴۲ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

سخن شیخ مفید به روشنی نشان می دهد که از نظر ایشان، غیر ممکن نیست که انسان کسی را در خواب ببیند و چنین پندارد که او پیامبر یا امام است، امّا آن شخص به امر نادرستی دستور بدهد، یا از امر درستی بازدارد، یا به دعوت شیطان یا یکی از پیروان او فرا بخواند.

چهارم: احمد اسماعیل و مبلغان او به برخی روایات استناد می کنند که مضمون آن این است که معصومین اسلام یا ایمان برخی اشخاص را که امامان را در خواب دیده و حقانیت ایشان را دریافته بودند پذیرفتند. احمد اسماعیل و پیروانش این گونه روایات را دلیل بر حجیت دیدار معصومین در خواب قرار می دهند. چنان که احمد گفته است:

(آیا رسول خدا ایمان خالد بن سعید اموی را به دلیل خوابی که او دیده بود نپذیرفت؟ آیا پیامبر خدا ایمان فردی یهودی را که حضرت موسی را در خواب

دیده و ایشان به او گفته بود محمد بر حق است پذیرفت؟ آیا امام رضا علیه السلام ایمان واقعی‌هایی را که در خواب حقانیت ایشان را دیدند پذیرفتند؟ آیا امام حسین علیه السلام ایمان وهب نصرانی را به دلیل رؤیایی که او دیده بود قبول نکرد؟ آیا نرجس مادر امام مهدی علیه السلام به دلیل رؤیایی که دیده بود نزد امام حسن عسکری نیامد؟).

در پاسخ باید گفت:

این که امام معصوم، اسلام یا ایمان فردی را پذیرفته باشد به معنای حجّیت آن خواب و رؤیا نیست؛ اگر پیامبر ایمان فرد یهودی را که حضرت موسی را در خواب دید پذیرفت، اسلام منافقانی که از سر طمع و ارد دین شدند را نیز قبول کرد؛ چنان که اسلام کسانی را که از ترس شمشیر دین را قبول کردند نیز پذیرفت.

این امر نشان می‌دهد که پذیرش اسلام یهودی یا

۴۴ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

ایمان مخالفان، به معنای قبول دلیلی که به و اسطه‌ی آن چنان افرادی داخل در اسلام یا ایمان شدند نیست. بلکه اساساً مادامی که نتیجه، داخل شدن در اسلام باشد، سبب و دلیل اهمیتی نخواهد داشت.

از جانب دیگر، معصوم عَلَيْهِ السَّلَام از راست و دروغ بودن رؤیا آگاه است. به عنوان مثال شیخ مفید به سند خود از حنان بن سدیر صیرفی روایت کرده که گفت شنیدم پدرم می گفت:

رسول خدا را در خواب دیدم که در مقابل ایشان طبقی پوشیده با دستمال بود. آن حضرت دستمال را از طبق کنار زد و دیدم که در آن خرما است. ایشان شروع به خوردن خرما نمود. نزدیک آن حضرت شدم و عرض کردم: ای رسول خدا، به من خرما بدهید. حضرت یک خرما به من داد، آن را خوردم و سپس گفتم: ای رسول خدا، خرمای دیگری به من بدهید. پیامبر خدا خرمای دیگری به من داد و آن را نیز خوردم. به همین ترتیب هر کدام را می خوردم خرمای دیگری

خواب و رؤیا در ترازوی نقد ۴۵

درخواست می‌کردم، تا آن‌که پیامبر به من هشت خرما داد و آنها را خوردم، و وقتی خرمای بعدی را خواستم فرمودند کافی است.

از خواب بیدار شدم؛ روز که شد به نزد امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام رفتم و نزد آن حضرت طبقی پوشیده با دستمال بود، همان‌طور که نزد رسول خدا در خواب دیده بودم. به ایشان سلام کردم و حضرت جواب دادند. سپس دستمال را کنار زدند و داخل آن خرما بود. حضرت شروع به خوردن کردند. من تعجب کردم و گفتم فدایتان شوم، به من خرمایی بدهید. پس دادند و من آن را خوردم. سپس خرمای دیگری تقاضا کردم تا هشت خرما دادند و من خوردم. سپس خرمای دیگری خواستم، حضرت فرمودند: «اگر جدّم به تو بیشتر می‌داد ما نیز بیشتر می‌دادیم». حضرت را از خوابم با خبر کردم. ایشان لبخند زدند، گویا که از آن اطلاع داشتند^۱.

۱. امالی مفید ص ۳۳۵ و ۳۳۶، ح ۶.

۴۶ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

بنابراین چنان که بیان شد، قبول اسلام یا ایمان اشخاص، به معنای مشروعیت بخشی به دلیل رسیدن آن افراد به حقیقت نیست.

نتیجه آن که خواب و رؤیا در عقائد اسلامی یا احکام شرعی حجت نیست.

پنجم: رؤیا چنان که در روایت نیز وارد شده، بر سه قسم است: «بشارتی از جانب خدا، اندوهی از جانب شیطان و آنچه انسان با خود سخن می گوید و در نتیجه آن را در خوابش می بیند»^۱.

مبلمان احمد اسماعیل، تعدادی کتاب در بیان حجیت خواب و رؤیا به نگارش در آورده و به تعدادی از آیات قرآن و برخی روایات استناد کرده اند. هیچ یک از آن آیات و روایات، دلالت نمی کند که رؤیا در اثبات حکمی شرعی یا اعتقادات حجیت دارد، چه برسد به اثبات نبوت یا امامت.

۱. بحار الانوار ج ۵۸، ص ۱۹۱، ح ۵۸.

خواب و رؤیا در ترازوی نقد ۴۷

اما آیاتی که به آن استناد کرده‌اند از این قرار است:

الف) رؤیای یوسف عَلَيْهِ السَّلَام که خورشید و ماه و ستارگان برای او سجده کردند.

ب) رؤیای دو نفری که در زندان با یوسف عَلَيْهِ السَّلَام بودند.

ج) رؤیای پادشاه مصر.

د) رؤیای ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام که دید فرزندش اسماعیل عَلَيْهِ السَّلَام را قربانی می‌کند.

ه) سخن خدای متعال که فرموده است:
﴿خداوند آنچه را به پیامبرش در عالم خواب نشان داد محقق نمود، به طور قطع همه‌ی شما به خواست خدا در نهایت امنیت وارد مسجد الحرام می‌شوید، در حالی که سرهای خود را تراشیده، ناخن‌های خود را کوتاه کرده و از هیچکس ترس و وحشتی ندارید﴾ (فتح: ۲۷).

و) آیه‌ی شریفه‌ی قرآن که خداوند می‌فرماید:

۴۸ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

﴿ما آن رؤیایی را که به تو نشان دادیم فقط برای آزمایش مردم بود، همچنین شجره‌ی ملعونه را که در قرآن ذکر کرده‌ایم﴾ (اسراء: ۶۰).

تردید نیست که رؤیای پیامبران حق است. چرا که شیطان توان این را ندارد که آنان را به بازیچه بگیرد. بلکه رؤیای پیامبران، وحی است که به آنان می‌شود.

اما رؤیای دیگران، گاهی درست و گاهی خواب‌هایی آشفته است. رؤیای پادشاه مصر اگر چه درست بود اما خدا آن را سبب بیرون آمدن یوسف از زندان و پادشاه شدن او قرار داد.

در کتاب خدا هیچ دلیلی نمی‌یابید که نشان از اثبات نبوت، امامت، حق یا باطل کردن امری نادرست به و سیله‌ی رؤیا داشته باشد. این همان اختلافی است که ما با احمد اسماعیل و پیروان او داریم.

اما احادیثی که مورد استناد مدعیان قرار گرفته، از این قرار است:

الف) روایتی که در آن چنین آمده است: «وحی قطع شده و بشارت دهنده‌ها باقی مانده‌اند، که همان خواب مردان و زنان نیکوکار است»^۱.

ب) همچنین در روایتی دیگر نیز آمده است: «نبوت به پایان رسیده و بشارت دهنده‌ها باقی مانده‌اند. مانند رؤیای صالحی که فرد مسلمان می‌بیند یا برای او دیده می‌شود»^۲.

ج) در روایتی از امام باقر علیه السلام چنین آمده است: «مردی از بیابان نشینان خدمت رسول خدا آمده و عرض کرد: ای رسول خدا، مرا از این آیه با خبر کن که خدا فرموده است: ﴿همان‌ها که ایمان آوردند و پرهیز می‌کردند، در زندگی دنیا و در آخرت بشارت دارند﴾ (یونس: ۶۳ و ۶۴). رسول خدا فرمود: «اما این که خدا فرموده است ﴿در دنیا بشارت برای آنهاست﴾، آن

۱. بحار الانوار ج ۵۸، ص ۱۷۶، ح ۳۶.

۲. بحار الانوار ج ۵۸، ص ۱۷۸، ذیل حدیث چهارم.

۵۰ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

رؤیایی است که به مؤمن نشان داده شده و در دنیایش با آنها بشارت داده می شود. امّا این که فرموده: ﴿در آخرت﴾، بشارت مؤمن هنگام مرگ است که به او گفته می شود خدا تو را و کسی که تو را در قبرت نهاد بخشید»^۱.

د) ابن عبّاس روایت کرده که منظور از آیهی ﴿برای آنان در زندگی دنیا، بشارت است﴾ رؤیای نیکویی است که مسلمان برای خود یا برخی از برادرانش می بیند^۲.

ه) ابن عبّاس همچنین روایت کرده که پیامبر فرمودند: «آگاه باشید که از بشارت دهنده های نبوت، تنها رؤیای نیکو باقی مانده که مسلمان می بیند، یا برای او دیده می شود»^۳.

۱. بحار الانوار ج ۵۸، ص ۱۹۱، ح ۶۲.

۲. بحار الانوار ج ۵۸، ص ۱۹۲، ح ۶۳.

۳. بحار الانوار ج ۵۸، ص ۱۹۲، ح ۶۴.

خواب و رؤیا در ترازوی نقد ۵۱

و) ابو الطفیل از رسول خدا روایت کرده که آن حضرت فرمودند: «پس از من به جز بشارت دهندگان، نبوتی نیست». به آن حضرت عرض شد: بشارت دهنده‌ها چیست؟ فرمودند: «رؤیای نیکو»^۱.

ز) از ابوقتاده روایت شده که پیامبر خدا فرمودند: «رؤیای نیکو بشارتی از جانب خدا و جزئی از اجزاء نبوت است»^۲.

تمام این روایات نشان می‌دهد که رؤیاهای راستین، بشارت دهنده برای مؤمنان هستند؛ اما هیچ دلالتی ندارند که این رؤیاهای حقی را ثابت یا باطلی را نفی می‌نمایند، چه رسد به آن که نبوت یا امامتی را ثابت کنند، که این مورد محل نزاع ما با احمد اسماعیل و پیروانش است.

۱. بحار الانوار ج ۵۸، ص ۱۹۲، ح ۶۵.

۲. بحار الانوار ج ۵۸، ص ۱۹۲، ح ۶۶.

۵۲ پاسخ های روشن به احمد اسماعیل بصری

لازم است که خواننده ی گرامی بداند که سرتاسر دعوت احمد اسماعیل، از ابتدا تا انتهای آن بر رؤیاهای و خواب های نادرست استوار است. آنان خواب را نصی تشخیصی به شمار می آورند که حجّت خداوند با آن شناخته می شود. از همین رو برخی از آنان گفته اند:

(رؤیا از این باب که و حی الهی است، مانند نصی تشخیصی حجّت است. پس لزومی ندارد به عنوان جزئی از سنت به آن نگریسته شود).

از همه شگفت تر این است که مدّعیان تصریح کرده اند که روایت وصیّت، که تمام این دعوت طبق آن سامان داده شده، مهم ترین دلیلش خواب و رؤیاست!

ناظم العقیلی گفته است:

از قوی ترین و برترین قرائن، شهادت خدای متعال در خواب بر درستی روایت و وصیّت و انطباق آن بر احمد الحسن است. و چه کسی شهادتش از خدا بزرگتر است؟ چرا که یاران احمد، پیامبر خدا و امام

خواب و رؤیا در ترازوی نقد ۵۳

علی و فاطمه‌ی زهرا و باقی امامان را در صدها رؤیا دیده و همه‌ی آن رؤیاها تأکید می‌کند که احمد الحسن به راستی فرستاده‌ی امام مهدی، از فرزندان ایشان و همان یمانی موعود است) ^۱.

بنابراین، تنها نصّی که بر امامت آنان وجود دارد، و قوی‌ترین دلیل بر درستی روایت مورد ادّعای آنها، صرفاً خواب و رؤیاست، و راه تشخیص مصداق این روایت نیز همان خواب و رؤیاها هستند! چقدر این خواب‌ها که تمام یک مذهب بر آن استوار است نزد این افراد با عظمت است!

* * *

۱. دفاعاً عن الوصیة ص ۲۵.